

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника Техника и технологија, уџбеник за осми разред основне школе, на хрватском језику и писму, аутора Данила Шешеља и Петка Андрића, издавача Бигз, Београд.

Констатује се да је горе наведени уџбеник *Tehnika i Tehnologija, udžbenik za osmi razred osnovne škole*, превод уџбеника истих аутора, издатог на српском језику и ћириличком писму, издавача Бигз, Београд, који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00306/2021-07 од 09.03.2022. године.

Уџбеник обухвата пет тематских целина: Животно и радно окружење, Саобраћај, Техничка и дигитална писменост, Ресурси и производња, Конструкторско моделовање.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 –Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири).

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке у уџбенику:

на првој страници нема упутства за дигитални уџбеник, као у уџбенику на српском језику

на другој страници нема података о ЦИП каталогизацији нити податак о одобрењу Министарства просвете; нема ни података о преводиоцу и лектору на хрватски језик

на страници Sadržaja синтагму „mjere zaštite” преобликовати у „zaštitne mjere”

на стр. 13 реч „firme” заменити са „tvrtke”

на стр. 14 трећу реченицу у делу *Važno je znati...* треба променити у „Međutim, mnogim učenicima teško je odlučiti čime će se baviti u životu.” да би се избегао административно-пословни стил изражавања те да би се поштовало начело економичности

на стр. 14 у једној реченици недостаје запета услед инверзије, требало би: „Osim sklonosti i zanimanja, trebali bi sagledati i mogućnost zapošljavanja.”

на стр. 16 синтагму „mjere zaštite” преобликовати у „zaštitne mjere” и у наслову и доле у маргини (све до 24. стр.) да бисмо добили атрибутни скуп којем се у хрватском језику даје предност

на стр. 16 синтагму „našim električnim uređajima” променити у „svojim električnim uređajima” јер се повратно-посвојна замјеница у хрватском језику користи онда кад се радња односи на субјект

на стр. 18 потребно преобликовати реченицу због несрочности и погрешке ије/је; потребно је написати: „Zato se na takav vodič ugrađuje osigurač od 10 A koji će, u slučaju pojave struje veće od 10 A, isključiti napajanje toga dijela instalacije i zaštititi električnu instalaciju i objekt.”

на стр. 18 у последњем параграфу потребно је променити „Pri posjeti” у „Pri posjetu” јер је именица *posjeta* у хрватском језику мушког рода те у складу с правилима деклинације мушког рода, мора имати и наставке у одговарајућем падежу

на стр. 20 синтагму „МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ” преобликовати у „ЗАШТИТНЕ МЈЕРЕ”

на стр. 20 у делу Zadatak синтагму „мјере заштите” преобликовати у „zaštitne мјере”; „о мјерама заштите” у „о заштитним мјерама”

на стр. 20 погрешку *ије/је* треба исправити; преобликовати у „podizanjem dijela tijela”

на стр. 24 у последњој реченици трећег параграфа потребно је додати одговарајући наставак последњој речи – „za obavljanje istoga rada.”

на стр. 25 у првом параграфу, последња реч није у одговарајућем падежу; потребно је написати: „i razini buke pri radu.”

на стр. 39 код Vodovne ljestvice потребно је означити размак између бројева и цртице јер је цртица правописни знак који значи удаљеност, односно читамо је од – до у овом случају

на стр. 42 потребно је променити прву реченицу јер је глагол користити се у хрватском језику повратан глагол, а у конкретној реченици употребљен је као прелазан. Променити реченицу у: „Hibridna vozila jesu vozila koja se za kretanje koriste dvama vrstama motora.”

на стр. 43 с десне стране у маргини остао је поднаслов на српском, а требало би писати „Непозната ријеч”

на стр. 47 у маргини потребно је записати глагол користити се у повратном облику, односно преобликовати реченицу: „motor u kojem se energija na rotor prenosi bežičnim putem koristeći se električnom indukcijom.”

на стр. 48 у маргини с леве стране погрешно је употребљена веза предлога за и инфинитива, која се избегава у хрватском језику; потребно је преобликовати у: „koliko nam je otprilike vremena potrebno za punjenje baterije do 80% kapaciteta ako je bila prazna?”

на стр. 50 у делу Непознате ријечи – modul налази се плеоназам у дефиницији; потребно је преобликовати у: „**modul** (lat. *modulus*) dio, sastavnica (...)”

на стр. 52 у једној реченици употребљен је плеоназам те је потребно преобликовати је у: „Pokazivači smjera dio su farova (...)”

на стр. 52 потребно је променити назив слике јер реч *Matrix* није правилно написана; написати: „slika 2.12. Prednje svjetlo s tehnologijom *Matrix*”

на стр. 56 употребљена је запета у погрешном контексту; није реч о закључку, већ састављању, стога је потребно преобликовати у: „Napredni sustavi za sigurnost jesu nadogradnja na postojeće aktivne sustave sigurnosti i njihov je primarni cilj sprečavanje automobilske nezgode.”

на стр. 61 направљен је типфелер у енглеској иначици; преобликовати *vidio* у *video*

на стр. 65 код слике, код сателита 2 направљен је типфелер; потребно је преобликовати *vremnska* у *vremenska*

на стр. 71 код Vodovne ljestvice потребно је означити размак између бројева и цртице јер је цртица правописни знак који значи удаљеност, односно читамо је од – до у овом случају

на стр. 74 у наслову се налазе две спојнице, а потребно је само једном спојницом означити информацијско-комуникацијске технологије

на стр. 79 у маргини с десне стране потребно је написати *Podsjeti se* уместо *Podseti se*

на стр. 80 налази се плеоназам *sastavni dio* који је потребно записати као *dio*

на стр. 80 реч *verzijama* боље је променити у реч *inačicama*

на стр. 80 реч *lokacijama* боље је променити у реч *mjestima*

на стр. 80 написана је запета у раставној реченици иако није реч о набрајању; потребно је избрисати запету испред везника или и написати: „Pri odabiru računala treba voditi računa o tome je li monitor prijenosnoga računala dovoljno velik za poslove koji će se obavljati ili uz prijenosno računalo (...)”

на стр. 81 у неким таблицама пише *tvrdi disk*, а у једној пише *Hard-disk*; потребно је уједначити, ако је посвуда било *tvrdi disk*, онда је добро да тако буде и у трећој таблици

на стр. 81 у другој таблици пише *sa 512 MB RAM*, а требало би писати *s 512 MB RAM* јер се приједлог са пише у хрватском језику само ако наредна ријеч почиње словима с, ш, з, ж, кс, пс

на стр. 85 глагол користити се употребљен је као прелазни уместо као повратни те је потребно написати: „Potrebno je definirati okvirnu konfiguraciju za računalo kojim će se inženjer u svojem projektom uredu koristiti za pregledavanje (...)”

на стр. 88 остављен је зарез испред и иако је реченица саставна; потребно је избрисати зарез испред и – „zatvorili električni strujni krug i ona počinje svijetliti.”

на стр. 91 две речи су несрочне те треба написати: „Stroj je prikazan na slici 3.26. i radi tako što (...)”

на стр. 108 записана је несрочна синтагма, треба је поправити у: „U strujnom krugu na slici 3.53. (...)”

на стр. 116 у првој реченици неправилно су посложене речи, у складу с правилом нагласница и ненагласница у хрватском језику; потребно је написати: „Na slici 3.67. u električnu shemu dodali smo nove simbole (...)”

на стр. 117 потребно је избрисати зарез испред везника те јер је реч о саставној реченици – „Na izvod 0 spojili smo otpornike te serijski s njim diodu (...)”

на стр. 120 глагол користити се није употребљен као повратни глагол; потребно је преобликовати у: „Za što se obično koristimo mikrokontrolerima?”

на стр. 127 код Vodovne ljestvice потребно је означити размак између бројева и цртице јер је цртица правописни знак који значи удаљеност, односно читамо је од – до у овом случају

на стр. 136 употребљен је плеоназам у делу *Popovimo...* Потребно је написати: „i nabroji njegove dijelove.”

на стр. 137 синтагму „mjerama zaštite” променити у „zaštitnim mjerama”

на стр. 142 део текста слике 4.22. је пресечен

на стр. 144 потребно је реч *upotrebljeni* заменити речју *upotrijebljeni*

на стр. 146 на слици 4.29. леве скице горе и доле нису правилно означене, јер би требало да пише PE уместо само слова E у првом реду

на стр. 147 уместо речи *upotrebljen* треба писати *upotrijebljen*; осим у тексту, погрешно је написано и у опису слике 4.31. где исто треба писати *upotrijebljen*

на стр. 153 речи се не налазе у правилном падежу; у последњем параграфу, прва реченица треба бити: „Svaki križni prekidač može se naći u dvama stanjima.”; такође, у истом параграфу три реда испод синтагма треба гласити *u dvama stanjima*

на стр. 155 и 156 од Slučaja 2 до Slučaja 8 у првој реченици погрешно је употребљена речца *se* уместо глагола *su*, као што је правилно записано у Slučaju 1. Прва реченица у сваком Slučaju од 2 до 8 треба бити: „Zamislamo da su prekidači u početnome stanju prikazanome na slici 4.38. u stanju”; иста грешка направљена је и у уџбенику на српском језику

на стр. 161 именица и придеви нису срочни; у првом параграфу реченица треба бити: „Slika univerzalnoga digitalnog mjernog instrumenta s povezanim (...)”

на стр. 164 потребно је ознаку DS-S1 заменити ознаком DS-Ž1 на слици 4.51., као што је записано у табlici на 165 стр. јер је реч *сијалица* у хрватском замењена речју *žarulja* па је прикладно и симболе у складу с тим заменити

на стр. 165 у табlici у трећој колони, другог реда реч *dječja* треба бити написана са само једним j – *dječja*

на стр. 165 потребно је последњу реченицу преобликовати тако да писање предлога *с/са* буде у складу с хрватским правописом: „Nakon što ste završili s jednom prostorijom, potrebno je ponoviti korake za sve ostale prostorije.”

на стр. 170 потребно је преобликовати једну реченицу због изостављања запете услед инверзије те употребе плеоназма; реченица треба гласити: „Da bi se postigla vrtnja rotora, potrebno je zavojnice na statoru uključivati u tačno određenim intervalima, pa je za pokretanje istosmjernoga motora bez četkica potrebna vanjska upravljačka jedinica.”

на стр. 171 налази се несрочна синтагма; уместо *metalne jezgra rotora* треба написати *metalne jezgre rotora*

на стр. 174 потребно је избрисати зарез испред саставног везника те – „zbog čega dolazi do pojave električnih struja u dnu posude te zagrijavanja posude.”

на стр. 177 у другој реченици написан је плеоназам; потребно је написати: „Dijelovi perilice rublja prikazani su na slici 4.73.”; опис слике 4.73. такођер треба гласити: „Dijelovi perilice rublja”

на стр. 178 реч *varijante* треба заменити речју *inačice*

на стр. 197 код Vodovne ljestvice потребно је означити размак између бројева и цртице јер је цртица правописни знак који значи удаљеност, односно читамо је од – до у овом случају

на стр. 203 потребно је у једној реченици додати запету услед инверзије – „a kad je tipkalo pritisnuto na izvodu mikrokontrolera, bit će očitano logičko stanje visoko (...)”

на стр. 206 записано је 2¹⁰ – 1, а у уџбенику на српском језику написано је 210 – 1; потребно је проценити у којем уџбенику је начињена грешка

на стр. 207 употребљен је глагол користити се као непрелазни уместо као повратни; препоруке да се уместо „Kad ih koristimo za mjerenje” напише „Kad ih upotrebljavamo za mjerenje” да би се избегла превелика промена реченице

на стр. 209 реч *change* треба такође да буде у *italicu*

на стр. 211 делује као да је сав текст у маргини *Važno je znati...* задебљан и повећан; потребно је проверити и ускладити с остатком текста

на стр. 213 у маргини *Važno je znati...* реч *podijeliti* није правилно растављена на слоге, с обзиром на то да је у хрватском језику ије један глас; реч се правилно раставља *ro-dije-li-ti* те је важно поштовати то правило при растављању речи на крају реда

на стр. 217 у првој реченици потребно је изменити две речи – *računalskih* у *računalnih*, сходно правилима творбе хрватскога језика; *relaciji* променити у *odnosu*

на стр. 217 глагол користити се употребљен је као прелазни уместо као повратни те се није поштовало начело економичности; потребно је написати: „Roboti koji se koriste umjetnom inteligencijom mogu opažati svijet oko sebe, analizirati i organizirati podatke prikupljene opažanjem, kao i samostalno odlučivati na osnovi prikupljenih podataka.”

на стр. 217 реч *vidio* треба променити у реч *video* у делу *Tehnika online*

на стр. 217 глагол користити се употребљен је као прелазни уместо као повратни; потребно је преобликовати реченицу „često se koriste kamerama”, „kako bi se roboti mogli koristiti za izvršavanje zadataka”

на стр. 218 није поштовано правило о распореду нагласница и ненагласница; потребно је променити реченицу „koje najbrže napreduje jest autonomna vožnja.”

на стр. 218 глагол користити се употребљен је као прелазни уместо као повратни; потребно је написати: „Koristeći se umjetnom inteligencijom, (...)”

на стр. 219 глагол користити се употребљен је као прелазни уместо као повратни те није поштовано начело економичности; потребно је написати: „ koji se koriste umjetnom inteligencijom” и „robotski sustavi koji se koriste jednostavnijim sustavima upravljanja (automatski roboti) ne mogu u stvarnom vremenu odlučivati na temelju opažanja iz okoline.”; затим на крају параграфа: „u odnosu na sustav robota koji se koriste umjetnom inteligencijom.”; у наредном параграфу исто: „koristeći se umjetnom inteligencijom mogu raspoznati (...)”

на стр. 221 уместо свршеног облика *sadržati* боље је употребити несвршен глагол *sadržavati* у делу *Tehnička dokumentacija*

на стр. 223 недостаје запета услед инверзије; потребно је написати: „Kako biste unaprijedili rad na svojem projektu, unutar svoje radne skupine možete provesti neke od sljedećih aktivnosti:”

на стр. 224 постоји запис и *višemedijski* и *multimedijskoj*; ако су синоними, онда их ваља уједначити; с обзиром на то да је у целом уџбенику кориштен облик *višemedijski*, боље је онда преобликовати у *višemedijској* učionici

у целом Уџбенику показна заменица *овај*, *џај* није кориштена у складу с језичим саветником хрватског језика који налаже да се обликом овај користимо кад наглашавамо да нешто следи (пр. А ово су моји пријатељу: Марко, Јанко...), а облик тај кад се реферишемо на нешто што смо претходно рекли (пр. О томе смо говорили у претходној лекцији.). Но с обзиром на то да је током целог уџбеника заменарено то правило у свим падежима, родовима и бројевима те да је реч о сугестији језичног саветника, не препоручује се измена те заменице јер би то захтевало превелик напор.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси да градиво буде разумљиво.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4 (четири). Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.